

רשימות

בפרשת השבוע

כי תבא

פרק כ"ו פסוק א'

הבאת ביכורים

הגמרא בכתובות [קה:] אומרת, כתוב בפסוק [מלכים ב' ד'] "ואיש בא מבעל שלישה ויבא לאיש האלהים לחם בכורים עשרים לחם שעורים וכרמל בצקלוננו", וכי אלישע אוכל ביכורים הוה? [הרי הוא לא היה כהן, רש"י] אלא לומר לך כל המביא דורון לתלמיד חכם כאילו מקריב ביכורים.

עוד מצינו בהמשך הגמרא [שם קיא:] העושה פרקמטיא לתלמיד חכם, והמהנה תלמיד חכם מנכסיו, מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה, ורש"י שם אומר דכתיב "חיים כלכם היום", על ידי דיבוקן של תלמיד חכם יזכו לחיות.

לפי זה יש לומר שכמו שבמהנה תלמיד חכם מנכסיו הנקרא ביכורים ראינו שזוכה לחיים, והפירוש הוא שזוכה לחיים רוחניים מאושרים, חוץ מחיים גשמיים, [דבר דומה מצינו במהרי"ל בהלכות לולב (י) שלולב בגימטריה חיים (68) רמז למי שקונה אתרוג עם לולב יפים זוכה לחיי עולם הזה והבא], כי על ידי זה שמדבק בתלמיד חכם וגורם שהתלמיד חכם יהיה פנוי לעסוק בתורה [ל' רש"י], יש לו קצת זכויות מהתלמיד חכם, וההארה של תורה שיש לתלמיד חכם עובר גם אליו, כמו כן במביא ביכורים לכהן גם זוכה לחיים ולשכר רוחני, וכן משמע בבעל הטורים [פסוק יא] על הפסוק האחרון בפרשת הביכורים "ושמחת בכל הטוב", שבעבור הבאת הביכורים זוכה בכל הטוב שהוא התורה שניתנה בכ"ב אותיות, וכן "הטוב" עולה למנין כ"ב.

מצד שני מצינו בגמרא [פסחים, מט:] "גדולה שנאה ששונאים עמי הארץ לתלמידי חכמים, משנאה ששונאים עכו"ם לישראל", ובהמשך הגמרא מובא בשם רבי עקיבא שכשהיה 'עם הארץ' היה אומר: "מי ייתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור".

י"ל קצת טעם לשנאה הגדולה של העם הארץ לתלמיד חכם, שכאשר העם הארץ עושה עבירות, ויודע שעושה עבירות ומרגיש רע בדבר, מיד הוא מתרץ את מעשיו בכל מיני תירוצים שונים ומשונים להצדיק את מעשיו הרעים, כגון שהוא אנוס, ולא היה יכול למנוע את עצמו מהעבירה, ובכל מיני תואנות שונות, ואז מגיע לפניו התלמיד חכם ששומר את כל המצוות, אפילו שגם לתלמיד חכם קשה לפעמים [ואפילו יותר ממנו שהרי הגמרא אומרת בסוכה (נב). "כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו"], וגם לו יש אונס ובכל זאת משתדל ועושה הכל כדי לקיים את המצוות, מרגיש העם הארץ שכל התירוצים שלו, לא שווים מאומה, כי רואה שהתלמיד חכם התגבר על בעיות אלו, ולכן זה מאוד מפריע לו, כיון שאין לו יותר אמתלה למעשיו.

פרק כ"ו פסוק י"א

ושמחת בכל הטוב

רש"י: מכאן אמרו, אין קורין מקרא ביכורים אלא בזמן שמחה, מעצרת ועד החג, שאדם מלקט תבואתו ופירותיו ויינו ושמונו.

קשה הרי תמיד צריך לעבוד את ה' בשמחה כמו שנאמר בהמשך בתוכחה [פרק כ"ח פסוק מ"ז] "תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב", ועוד נאמר "עבדו את ה' בשמחה" [תהילים ק' ב'], ואם כן אולי האדם שלפנינו המביא ביכורים עבד על מידותיו במידת השמחה והוא כעת שמח, ומדוע רק מעצרת עד החג קורא, ולא כעת כשהוא שמח?

אלא י"ל שאפילו אם הוא כעת שמח כמו שהוא מצווה, אך זה רק שמחה שהביא על עצמו, אבל השמחה הקיימת מעצרת עד החג זאת מציאות אחרת של שמחה, כי זהו שמחה טבעית שאדם שמח בעצמו כשרואה את תבואתו ורכושו מתרבה לאורך זמן, לכן מעצרת עד החג, שזה זמן של שמחה בכל העולם שהרי לכולם נתרבה התבואה בשדות, ממילא הוא שמחה טבעית כללית גדולה יותר, ולכן זמן זה נקרא "זמן שמחתנו", ורק במצב כזה מביא וקורא. [ואפילו שלשון הפסוק אצלינו הוא "ושמחת" שהוא מורה על האדם להיות שמח, אפילו שיש שמחה טבעית כללית כמו שאמרנו, י"ל שהפסוק מרמז לנו על אותם אנשים הדואגים על איבוד ממונם בהבאת הביכורים, ולאדם האנשים הפסוק אומר "ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלהיך", שישמח בכל הטוב שנתן להם ה', ושירידו מעצמם את איבוד הממון, ואז ממילא תשאר השמחה הטבעית של "זמן שמחתנו"].

אבל ודאי שבכל השנה צריך לעשות את המצוות בחדוה ובשמחה, ועל זה נאמר "עבדו את ה' בשמחה", הגם שלפעמים צריך לעשות ולהשתמש בדברים מלאכותיים וחיצוניים כדי לחוות ולהרגיש יותר שמחה, הרי זה מביא לשמחה פנימית גדולה, ואפשר אפילו להגיע בשלב הבא לדרגת "ובטוב לבב" הנאמר בפסוק.

דבר דומה לזה מצינו במהרי"ל המביא עדות שרבינו תם כשרצה ללמוד הלכה חמורה, היה נותן לפניו תל של זהובים לשמוח בהן ונתרחב ליבו ולמד בכח [מהרי"ל ליקוטים פג], הרי לנו שרבינו תם השתמש בדברים חיצוניים כדי להרחיב את ליבו בשמחה ועל ידי כך למד ביתר כח מתוך הרחבת הלב. [מכאן גם רואים שעל האדם מוטל לחשוב בתחבולות כדי ללמוד תורה ביתר שאת, וכמו שנאמר "בתחבולות תעשה לך מלחמה" (משלי כד ו), זו מלחמתה של תורה].

עוד מוצאים אנו בשמחת נישואין של חתן וכלה שאז ישנה שמחה טבעית, בכל זאת מצוה להביא כלי זמר שהם לכאורה כלים חיצוניים המשמחים, כדי להגביר את השמחה, ודבר זה הוא מעיקר הדין, שכן הורה מהרי"ל שלא יעשו הנישואין בלי כלי זמר, דהוא עיקר השמחה של חתן וכלה. [מהרי"ל הלכות עירובי חצירות ז'].

פרק כ"ח פסוק ו'

ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך

רש"י: שתהא יציאתך מן העולם בלא חטא, כביאתך לעולם [בבא מציעא קז].

י"ל שענין זה של ב"לא חטא", מרומז במילות הפסוק, כיון ש"ברוך אתה" עולה בגימטריה קטנה כמו ב"לא חטא", ששניהם עולים למנין עשרים ושתים 22.

מתוך הספר רשימות בפרשת השבוע לרב הופנר

הערות והארות על הכתוב כאן יתקבלו ברצון במייל שכתובתו

haseforim@gmail.com